

Velünk élő zoonózisok mai problematikája

Dr. Sinkó Káli Róbert, Dr. Faragó Éva, Jász-Nagykun-Szolnok megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve

A járványügyi figyelem nem lankadhat – erre hívják fel a figyelmet az elmúlt évben Jász-Nagykun-Szolnok megyében jelentkezett problémák. Lehetséges népegészségügyi hatásuk miatt e jelenségek általános vezetői érdeklődésre is számot tartanak.

The epidemic vigilance must not be weakened – this is the lesson learned from the problems recently occurred in Jász-Nagykun-Szolnok county. This phenomena might have a larger public health concern, so general managers can be also interested by these facts.

BEVEZETÉS

Az elmúlt időszakban olyan különleges járványügyi eseményekkel szembesültünk megyénkben, melyek túlmutattak a mindennapi járványügyi munkánkon. Leptospirosis eset Jász-Nagykun-Szolnok megyében az elmúlt 10 évben 0-5 eset/év került bejelentésre, azonban 2014 nyarán 42 fő megbetegedéssel járó járvány alakult ki. Állati anthrax esetről értesültünk 2013 szeptemberében (juh állomány) és 2014 júliusában (szarvasmarha állomány). A járványügyi kivizsgálás során a fertőzött állatokkal kapcsolatba került személyek felkutatása és járványügyi megfigyelése, továbbá az érintettek részére kemoprofilaxis biztosítása mellett fontos feladat volt a lakosság tájékoztatása az anthrax megbetegedésről, annak megelőzéséről.

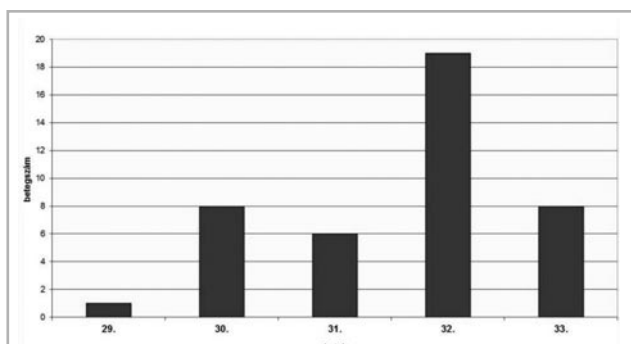
ESEMÉNY I.

Az elmúlt 10 évben Jász-Nagykun-Szolnok megyében 0-5 leptospirosis megbetegedés fordult elő évente, azonban 2014. július 19-től több beteg kórházi felvételére került sor 39-40 °C-os láz, koncentrált vizelet, izomfájdalmak, hányás, erős fejfájás, szédülés miatt.

A betegek körében végzett járványügyi vizsgálatok alapján kiderült, hogy a lappangási időben mezőgazdasági munkát végeztek (döntően kukoricát címeztek) és mezítláb dolgoztak az eső által elárasztott sáros földeken, gyakran térdig érő vízben. A mezei pockok jelentős elszaporodásáról számoltak be, továbbá elhullott rágcsálók tetemeit is megfigyelték.

A járvány ideje alatt, 2014. július 19. – augusztus 17. között összesen 42 fő megbetegedését regisztráltuk, a hetenkénti esetszám az 1. ábrán látható.

A betegek életkora 16-66 év közötti volt, nemenkénti bontásban 27 férfi és 15 nő. Valamennyiüket kórházban ápolták, szövödmény nem fordult elő, meggyógyultak.

1. ábra
A megbetegedések számának hetenkénti alakulása a járvány ideje alatt

Laboratóriumi vizsgálat 12 esetben igazolta a L. grippotyp-hosa kóroki szerepét, de a klinikai tünetek és a közös expozíció alapján a többi betegnél is leptospirosis valószínűsíthető. A megbetegedések kezdetben megyénk középső részén fordultak elő, azonban a későbbiekben kiterjedtebbnek bizonyult a járvány, a végleges területi előfordulást a 2. ábra mutatja.

2. ábra
A leptospirosis által érintett terület

A járványügyi kivizsgálást akadályozta, hogy a betegek-nél jellemző volt az ún. feketemunka végzése, ezáltal az információk elhallgatása, valamint az a tény, hogy a leptospirosis, mint állatbetegség, nem tartozik bejelentési kötele-

zetség alá. Megválaszolásra vár, hogy a megbetegedések halmozódása miatt csak Jász-Nagykun-Szolnok megyét érintette. Más megyékben nem volt nagy esőzés, amelyek következtében a mezőgazdasági területek egy része víz alá került, nem voltak fertőzött rágcsálók, nem végeztek kukorica címerezést?

ESEMÉNY II.

Hatóságunk 2013. szeptember 12-én értesült arról, hogy Jász-Nagykun-Szolnok megyében két elhullott juh szerveiből laboratóriumi vizsgálatok *Bacillus anthracis*t mutattak ki. Az Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóság (továbbiakban: ÉLBÁI) tájékoztatása szerint a 200 anyajuhos juhászatban egy hónapja hirtelen elhullások kezdődtek, az okok felderítésére vizsgálati anyagokat küldtek a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Laboratóriumába.

Az állategészségügyi intézkedések mellett azonnal megkezdődött az esemény járványügyi kivizsgálása is, azonban ezt a kikerdeztettek ellentmondásos nyilatkozatai nehezítették.

A lakosság tájékoztatása megtörtént az anthrax baktérium okozta megbetegedésről, valamint a figyelem felhívása arra, hogy ha az állatokkal kapcsolatba került személyek a megbetegedés bármely tünetét észlelik, haladéktalanul forduljanak orvoshoz.

Felkutatásra került minden személy, aki feltehetően vagy bizonyítottan fertőzött tetemmel kontaktusba kerülhetett, vagy vélhetően fertőzött birkahúst fogyasztott.

Összességében 13 helyszínen 58 fő volt érintett, közülük 55 fő panaszmentes volt, 3 személy esetében merült fel az anthrax megbetegedés gyanúja, ellátásuk fertőző osztályon történt. Az egyik beteg a juhászat tulajdonosa volt, jobb kezének V. ujját néhány hete ásóval felsértette, sebészeti ellátásban részesült, valamint antibiotikumot kapott, azonban a seb nagyon lassan gyógyult. Tekintettel a körülményekre, felmerült a bőranthrax lehetősége, ekkor került sor mintavételre, de a gyakorlatilag már gyógyult sebből vett minta negatívnak bizonyult (lásd 3. ábrán). Egy másik – vélhetően

3. ábra
Gyógyuló bőranthrax

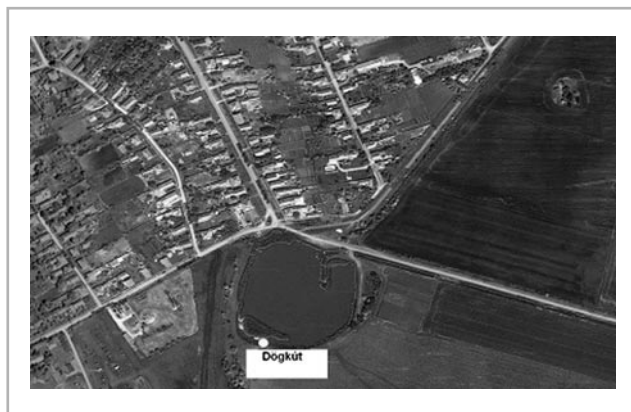
D.I. Jászladány 2013.09.15
Dr. Sinkó-Káli Róbert

fertőzött birkát szállító – férfi a kezén és a lábán szintén bőranthraxra gyanút adó sebek miatt került ellátásra. A sebből vett minta anthrax irányába történő laboratóriumi vizsgálata negatív lett. A harmadik beteg egy esetlegesen fertőzött húst fogyasztó személy volt, aki a 4 nappal korábban lefolytatott járványügyi vizsgálat során panaszmentesnek mondta magát, de utólag enterális panaszokról számolt be. A bél-anthrax gyanú miatt vett széklet- és vérminta eredménye negatív lett.

A közvetlen expozíció veszélyének kitétt állategészségügyi, katasztrófavédelmi és egyéb személyek (összesen 38 fő) kemoprofilaxisban részesültek.

Az ÉLBÁI tájékoztatása szerint az állatok tulajdonosa a megbetegedéseket, elhullásokat késvé jelentette, az elpusztult juhok maradványait – megszegve az állategészségügyi szabályokat – a saját telkén elásta, veszélyeztetve ezzel a település lakosságát és állatállományát is. A tetemek elásásának vélt helyét a társhatóság szakemberei fertőtlenítő szerrel átitatták, a helyszínt elkerítették, lépfenével fertőzötté nyilvánították.

Az ÉLBÁI véleménye szerint a fertőzés egyik kiinduló pontja valószínűsíthetően a település határában lévő horgásztó, mely a település belvizének gyűjtésére is szolgál. A helyiek elmondása szerint a tó közvetlen közelében volt a falusi dögkút, ami többszöri bővítése során közvetlen kapcsolatba kerülhetett a tóval (lásd 4. ábrán). Mivel a tó partján és környékén is legeltek a birkák, feltehetően itt fertőzödtek, emiatt a tó azon partszakaszát, ahol a kútgyűrű volt, feltöltötték.

4. ábra
A falusi dögkút elhelyezkedése

ESEMÉNY III.

Szakigazgatási Szervünk 2014. július 2-án értesült arról, hogy megyénk egyik települése mellett működő farm rideg tartású állatállományába tartozó szarvasmarha belső szerveinek laboratóriumi vizsgálata anthrax pozitív eredményt adott. Az állat kényszervégzésére folyó év június 28-án került sor, de az állategészségügyi hatóságot csak 2 nappal később értesítették.

Azonnal megkezdődött az eset helyszíni járványügyi kivizsgálása, a kontakt személyek felkutatása.

Az ÉLBÁI feltárta, hogy az állományban június 21-én nehezéllés ürügyén kényszervágtak egy szarvasmarhát az állategészségügyi hatóság értesítése nélkül. A hús egy részét a tulajdonos rokonai kapták meg, egy része később egy vendéglátással foglalkozó céghez került. Az állattartó telepen még fellelhető fagyasztott húsból vett minta vizsgálati eredménye szintén anthrax pozitív lett, ennek alapján a korábbiakban a rokonoknak adott és a cég által megvásárolt hús is lehetett fertőzött.

A vélhetően fertőzött hús már nem volt fellelhető sem nyers, sem készétel formájában az eset kivizsgálásakor az érintett cég főző- és tálalókonyháinak egyikében sem. Mivel a cég ebből az állatállományból már június elején is vásárolt marhahúst, így közel 1800 adag – nem kizárható, hogy fertőzött – marhahúsból készült ételt fogyaszthattak el éttermekben, különböző közösségekben, magánháztartásokban.

A farm dolgozóin kívül exponálódhattak az érintett konyhák alkalmazottai, valamint a húst elfogyasztó személyek is. A járványügyi vizsgálat során 98 fő kikérdezése történt meg, az állatokkal, illetve a nyers hússal való kontaktus miatt 43 fő kemoprofilaxisban részesült.

Hat fő került kórházba bőranthrax tüneteivel: a hentes és 2 fia, akik a nyúzást és bontást végezték, egy állatgondozó, egy a vágásnál segédkező személy, valamint a tetemmel kapcsolatos teendőket végző gyepmester. Laboratóriumi vizsgálat egy esetben sem erősítette meg a klinikai diagnózist. A kórházi kezelést követően a betegek otthonukba távoztak, valamennyien meggyógyultak.

A készételeket fogyasztók közül 2 személy jelentkezett orvosnál enterális panaszokkal, azonban tüneteik egy, illetve két héttel az esetlegesen fertőzött marhahúsból készült étel elfogyasztását követően kezdődtek, megbetege-

désük háttérében egyéb tényezők állhattak. Néhány napos kórházi ellátást követően gyógyultan otthonukba bocsátották őket.

A két állati anthrax eseménynél kiemelt jelentőségű volt az önkormányzat bevonásával a lakosság tájékoztatása az anthraxról, annak megelőzéséről, tünetek észlelése esetén a szükséges teendőkről, mindezt a pánik kialakulásának megakadályozásával. Ugyancsak fontos volt az egészségügyi ellátórendszer értesítése, a figyelem felhívása arra, hogy a rég nem látott betegség előfordulása nem zárható ki.

KÖVETKEZTETÉSEK

A fentiekben bemutatott események felhívják a figyelmet arra, hogy a stabil járványügyi helyzet egy-egy ismert kórokozó felbukkanása miatt is bármelyik pillanatban meginoghat, a folyamatos járványügyi éberség nagyon fontos a járványügyi biztonság fenntartása érdekében.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönet illeti a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve Járványügyi Osztályának dolgozóit, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Jászberényi Járási Hivatal Járási Népegészségügyi Intézetének és a Karcagi Járási Hivatal Járási Népegészségügyi Intézetének járási tisztifőorvosait és a járványügyi szakterület dolgozóit, valamint a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóságának vezetőjét, Dr. Péter István főállatorvost és munkatársait.

A SZERZŐK BEMUTATÁSA

Dr. Sinkó-Káli Róbert 1985-ben általános orvosi diplomát, 1989-ben általános sebészeti szakvizsgát, 2000-ben háziorvostan szakvizsgát szerzett. A diploma megszerzésétől 1992-ig a MÁV Kórház és Rendelőintézet Szolnok Általános Sebészeti Osztályán dol-

gozott. 1992-től a város Humán Szolgáltató Központjában főállású orvos-szaktanácsadó, városi főorvos, Egészségügyi Szociális csoportvezető, 1996-tól 2011-ig háziorvos. 2011-től előbb megbízott, majd kinevezett megyei tisztifőorvos, a Jász-Nagykun-Szolnok megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerv vezetője.

Dr. Faragó Éva a Debreceni Orvostudományi Egyetemen szerzett általános orvosi diplomát 1991-ben. A Jász-

Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve Járványügyi Osztályán dolgozik 15 éve, 2007. óta osztályvezetőként.